

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 30/2013-40

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. júla 2013 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti Ing. C. H., V., zastúpenej advokátkou JUDr. A. K., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tdo 25/2010 a jeho uznesením z 27. septembra 2010, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. C. H. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tdo 25/2010 z 27. septembra 2010 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tdo 25/2010 z 27. septembra 2010 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý uhradiť Ing. C. H. trovy konania v sume 269,58 € (slovom dvestošesťdesiatdeväť eur a päťdesiatosem centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. A. K., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. januára 2012 doručená sťažnosť Ing. C. H., V. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. A. K., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tdo 25/2010 a jeho uznesením z 27. septembra 2010 (ďalej aj „namietané uznesenie“). Podaním zo 7. marca 2012 (doručeným ústavnému súdu toho istého dňa) sťažovateľka doplnila svoju sťažnosť aj o namietané porušenie svojich ústavou garantovaných práv rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 To 34/08 z 9. decembra 2008.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka spolu s ďalšími obžalovanými bola rozsudkom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 1 T 62/2005 zo 17. januára 2008 uznaná za vinnú zo spáchania trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a) Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 formou spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 a trestného činu neoprávneného používania cudzieho motorového vozidla podľa § 249aa ods. 1 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005.

Proti odsudzujúcemu rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka, ako aj ďalší obžalovaní odvolanie. O odvolaniach rozhodol krajský súd tak, že odvolaniami napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku o treste u všetkých obžalovaných zrušil, pričom sťažovateľke bol týmto rozsudkom krajského súdu uložený miernejší trest.

Proti rozsudkom okresného súdu a krajského súdu podala sťažovateľka 5. mája 2010 dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 4 Tdo 25/2010 z 27. septembra 2010 tak, že dovolanie sťažovateľky podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol.

Vo vzťahu k uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 4 Tdo 25/2010 z 27. septembra 2010 sťažovateľka poukazuje na skutočnosť, že z obsahu jej odvolania proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 1 T 62/2005 zo 17. januára 2008 vyplýva, že už v ňom namietala skutočnosti uvedené aj v dovolaní (zásadné porušenie práva na obhajobu a nezákonné vykonanie dôkazov významných pre posúdenie viny sťažovateľky), a preto nie je podľa jej názoru akceptovateľný záver najvyššieho súdu vyjadrený v namietanom uznesení, podľa ktorého dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. c) a g) Trestného poriadku nemožno v posudzovanom prípade použiť, keďže sťažovateľke boli známe už v pôvodnom konaní a napriek tomu ich nenamietala najneskôr v konaní pred odvolacím súdom.

Sťažovateľka v tejto súvislosti v sťažnosti uvádza, že „Z obsahu môjho odvolania vyplývajú skutočnosti, ktoré namietam aj v dovolacom konaní, aj keď (v odvolaní) neboli niektoré výslovne udané príslušným paragrafovým označením, avšak vec sa posudzuje podľa jej obsahu.

Ohľadne porušenia práva na obhajobu, podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por., udávam, že už v odvolaní som poukazovala na nepreskúmateľnosť a nepresvedčivosť rozsudku súdu prvého stupňa, nakoľko jeho odôvodnenie nebolo dostačujúce.

... Nedostatočnosť riadneho a preskúmateľného odôvodnenia rozhodnutia znamená porušenie základného práva na súdnu ochranu, ktorého bezprostredným následkom bolo odňatie možnosti konať pred súdom.“

Sťažovateľka taktiež tvrdí, že určité skutočnosti (časová nezrovnalosť priestupku a skutku, otázka rekognície, otázka preverenia telekomunikačných záznamov, otázka vyšetrovacieho pokusu) sa prvýkrát objavili až v priebehu odvolacieho konania a v rozsudku odvolacieho súdu, a preto určité námietky mohla po prvýkrát uplatniť až v dovolacom konaní.

Podľa názoru sťažovateľky bolo povinnosťou najvyššieho súdu rozhodnúť o jej dovolaní na verejnom zasadnutí, keďže jej dovolanie vo vzťahu k dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. c) a g) Trestného poriadku odmietol preto, lebo tieto dôvody nemožno „... v posudzovanom prípade použiť“, a nie preto, že by neboli splnené dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku, ako to vyplýva z § 382 písm. c) Trestného poriadku. „V zmysle rozsudku dovolacieho súdu však túto podmienku § 382 písm. c) Tr. por. splňa iba dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por.“

Na základe skutočností uvedených v sťažnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľky zaručené podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru na ochranu ľudských práv a základných slobôd na spravodlivé a verejné prejednanie vecí nezávislým a nestranným súdom, Uznesením Najvyššieho súdu SR, zo dňa 27. 9. 2010, sp. zn. 4 Tdo 25/2010 a rozsudkom Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 6 To 34/08, zo dňa 9. 12. 2008 bolo porušené.

Ústavný súd SR zrušuje Uznesenie Najvyššieho súdu SR, zo dňa 27. 9. 2010, sp. zn. 4 Tdo 25/2010 a rozsudok Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 6 To 34/08, zo dňa 9. 12. 2008 a vec vracia na nové konanie a rozhodnutie.

Ústavný súd SR zakazuje porušovateľovi pokračovať v porušovaní namietaných základných práv sťažovateľa.

Najvyšší súd SR je povinný nahradiť sťažovateľke trovy konania – právneho zastúpenia na účet jej právnej zástupkyne vo výške 269,58 €.“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 30/2013-20 zo 17. januára 2013 ju prijal na ďalšie konanie vo vzťahu

k namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tdo 25/2010 a jeho uznesením z 27. septembra 2010 a vo zvyšnej časti ju odmietol.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky a predsedu najvyššieho súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu najvyššieho súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti. Právna zástupkyňa sťažovateľky a predseda trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľky a predsedu trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda vo veci konajúceho senátu najvyššieho súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti sp. zn. KP 3/2013 zo 4. marca 2013 uviedol, že namietaným uznesením najvyššieho súdu nedošlo k neprípustnému zásahu do práv sťažovateľky, pričom podstatné skutočnosti k tomuto záveru vyplývajú z odôvodnenia namietaného uznesenia. Osobitne poukázal na skutočnosť, že z obsahu dovolania sťažovateľky [okrem dovolacieho dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku] vyplývali výlučne námietky týkajúce sa rozsahu dokazovania (nejasnosť a neúplnosť skutkových zistení) a spôsobu hodnotenia dôkazov, ktoré dovolací súd nie je oprávnený skúmať.

Ďalej predseda vo veci konajúceho senátu najvyššieho súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti uviedol, že *„Pokiaľ obvinená na strane štyri podanej ústavnej sťažnosti v bodoch 1 – 4 namieta konkrétne skutočnosti, ktoré jej do štádia odvolacieho konania*

nemohli byť známe a preto ich nemohla namietať najneskôr v konaní pred odvolacím súdom je potrebné uviesť nasledovné. Podľa názoru najvyššieho súdu všetky štyri skutočnosti boli obvinenej známe už v pôvodnom konaní a sú len skutočnosťami majúcimi vzťah k rozsahu dokazovania a hodnoteniu dôkazov avšak nie sú zásadným porušením práva na obhajobu alebo nezákonným vykonaním dôkazov tak, ako to má na zreteli vo svojich ustanoveniach Trestný poriadok. Ak obvinená Ing. C. H. chcela dovolaním namietať skutočnosti uvedené v § 371 ods. 1 písm. c), písm. g) reálne zakladajúce uvedené dovolacie dôvody, tieto by jej z predchádzajúcich štádií trestného stíhania (do štádia odvolacieho konania) museli byť známe a preto jej nič jej nebránilo v tom, aby ich konkrétne namietla. Pretože v konaní pred odvolacím súdom sa dokazovanie vykonáva len vo výnimočných prípadoch a v posudzovanom prípade vykonané nebolo, neboli splnené zákonné podmienky vylučujúce aplikáciu § 371 ods. 4 Tr. por.“.

Predseda najvyššieho súdu JUDr. Štefan Harabin podal 22. februára 2013 proti sudcovi ústavného súdu Ladislavovi Oroszovi, ktorému bola vec sťažovateľky pridelená ako sudcovi spravodajcovi (ďalej len „sudca spravodajca“), trestné oznámenie a zároveň v televíznych reláciách televízie TA3 odvysielaných 21. februára 2013 a 11. marca 2013 formuloval proti nemu osobné invektívy. Sudca spravodajca v tejto súvislosti (aj keď sa zo subjektívneho hľadiska necítil byť predpojatý) listom z 28. marca 2013 (ďalej len „oznámenie“) oznámil tieto skutočnosti v zmysle § 27 ods. 2 zákona o ústavnom súde predsedníčke ústavného súdu a zároveň ju požiadal, aby zabezpečila postup podľa § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde, t. j. aby predložila jeho oznámenie obsahujúce skutočnosti, ktoré by mohli zakladať jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania veci sťažovateľky na rozhodnutie senátu ústavného súdu, ktorý je o ňom príslušný rozhodnúť v súlade s platným rozvrhom práce ústavného súdu.

O oznámení sudcu spravodajcu rozhodol I. senát ústavného súdu uznesením č. k. I. ÚS 367/2013-8 z 5. júna 2013 tak, že sudcu spravodajcu z výkonu sudcovskej funkcie vo veci sťažovateľky nevylúčil. Označené uznesenie bolo sudcovi spravodajcovi doručené 21. júna 2013. Z uvedeného dôvodu IV. senát ústavného súdu v období od 28. marca 2013 do 21. júna 2013 nemohol vo veci sťažovateľky konať a rozhodovať.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Tdo 25/2010 z 27. septembra 2010 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu. Namietaným uznesením najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 6 To 34/08 z 9. decembra 2008.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Článok 46 ods. 1 ústavy je primárnym východiskom pre zákonom upravené konanie všetkých orgánov verejnej moci Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (IV. ÚS 115/07). Základné právo na súdnu ochranu je v demokratickej spoločnosti natoľko favorizované, že pri jeho výkone neprichádza do úvahy (zo strany orgánu verejnej moci) ani jeho zužujúci výklad a ani také formálne interpretačné postupy, následkom ktorých by mohlo byť jeho neodôvodnené (svojvoľné) obmedzenie, či dokonca popretie (m. m. I. ÚS 2/08).

Základné právo na súdnu ochranu vyjadrené v čl. 46 ods. 1 ústavy predovšetkým zaručuje každému právo na prístup k takejto ochrane a zároveň tiež právo na určitú kvalitu súdneho konania pred nezávislým a nestranným súdom, t. j. právo na spravodlivý proces (m. m. IV. ÚS 233/04). Avšak obsah tohto práva nedáva účastníkovi záruku, že súdny spor sa skončí právoplatným rozhodnutím v jeho prospech. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy by došlo v prvom rade vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu), predovšetkým ak by všeobecný súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej osoby alebo právnickej osoby (II. ÚS 8/01, IV. ÚS 115/03, IV. ÚS 159/05). Podľa názoru ústavného súdu základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nemôže byť porušené iba tou skutočnosťou, že sa všeobecné súdy nestotožnia vo svojich záveroch s požiadavkami účastníka konania.

Ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre tiež zdôrazňuje, že integrálnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Príslušný orgán verejnej moci (všeobecný súd) však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia príslušného orgánu verejnej moci, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivé konanie (IV. ÚS 115/03). Potreba náležite odôvodniť rozhodnutie orgánu verejnej moci je daná vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že jeho postup a rozhodnutie nie sú arbitrárne, neprehľadné a že jeho postup a rozhodovanie súdu sú kontrolovateľné verejnosťou (IV. ÚS 296/09).

K úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd občanov. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní dostupných bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základných práv a slobôd, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky takéhoto uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd. Existencia takýchto konaní však nevyčerpáva ústavné požiadavky späté s uplatňovaním základných práv a slobôd. Ústavnosť týchto konaní predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkých zákonom vytvorených prostriedkov na dosiahnutie účelu takýchto procesných postupov. Ústavný súd v tejto súvislosti osobitne pripomína objektivitu takéhoto postupu orgánu verejnej moci. Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ako aj ničím nepodložená možnosť úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú vymedzené zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu, prijať rozhodnutie (II. ÚS 9/00, II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, III. ÚS 300/06).

Úlohou ústavného súdu v konaní o sťažnosti sťažovateľky je posúdiť, či najvyšší súd ako dovolací súd pri rozhodovaní o jej dovolaní požiadavky tvoriace obsah základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ktoré sú v zásade identické s obsahom práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavne akceptovateľným spôsobom zohľadnil a premietol do namietaného uznesenia.

V odôvodnení namietaného uznesenia najvyšší súd ako dovolací súd najprv sumarizoval obsah sťažovateľkou podaného dovolania, pričom v tejto súvislosti uviedol:

„V dovolaní poukázala na naplnenie dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. g) a písm. i) Tr. por.

Pochybenie krajského súdu vidí v tom, že rozhodol na základe neúplne zisteného skutkového stavu, vykonané dôkazy vyhodnotil nesprávne, jednostranne výlučne v jej neprospech a neprihliadol k jej obhajobe a k dôkazom, ktoré jej vinu vylučujú

a do zápisnice z verejného zasadnutia nezaprotokoloval jej návrhy na doplnenie dokazovania.

Dôkazmi svedčiacimi v jej prospech sú rozhodnutie o priestupku Okresného riaditeľstva Policajného zboru, Okresného dopravného inšpektorátu, oddelenia bezpečnosti cestnej premávky K., z 30. augusta 2004, sp. zn. Č. p.: ORP-P-482/2-ODI-2004, ktoré nadobudlo právoplatnosť 30. augusta 2004. Z tohoto rozhodnutia vyplýva, že svedok P. R. bol uznaný za vinného z priestupku, ktorý sa stal 16. mája 2004 o 00.45 hod., kedy bol o 00,50 hod. podrobený skúške na prítomnosť alkoholu v krvi.

Z uvedeného vyplýva časová disproporcía skutku, ktorý mala podľa napadnutého rozsudku spáchať.

Ďalším dôkazom svedčiacim v jej neprospech je zápisnica o vykonanej rekognícii, pri ktorej príslušníkmi polície, s ktorými mala z bezprostrednej blízkosti komunikovať, nebola opoznaná.

Vykonaným dokazovaním nebola spoľahlivo zistená ani totožnosť vozidla, na ktorom sa na miesto dopravného priestupku mala dostaviť a v tejto súvislosti poukázala aj na nesprávny postup policajnej hliadky, ktorá dopravný priestupok prejednávala.

Nesprávne postupoval prvostupňový súd aj v tom, že protokoloval len odpovede na kladené otázky, ale samotné otázky neprotokoloval.

Napokon namietla, že napadnuté rozhodnutie je nezákonné aj z dôvodu, že je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku.

Z uvedeného teda vyplýva, že obvinená C. H. v podanom dovolaní v podstate namietla nenáležité zistenie skutkového stavu veci (a v tomto smere nekonanie súdov obidvoch stupňov), o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti, a to v rozsahu nevyhnutnom na rozhodnutie (§ 2 ods. 10 Tr. por.), nesprávne hodnotenie dôkazov (§ 2 ods. 12 Tr. por.) a právne posúdenie konania, z ktorého bola uznaná za vinnú.“

V nadväzujúcej časti odôvodnenia namietaného uznesenia najvyšší súd zaujal postoj k nemožnosti uplatnenia dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c) a písm. g) Trestného poriadku, keď uviedol:

„... Dovolací súd po preskúmaní spisového materiálu však dospel k záveru, že dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. c) a písm. g) Tr. por. nemožno v posudzovanom prípade použiť... (podrobnejšie pozri ďalej, pozn.)“.

Ďalšia časť odôvodnenia namietaného uznesenia sa týka dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku. Spôsob, akým sa najvyšší súd vysporiadal s týmto dovolacím dôvodom, sťažovateľka v sťažnosti nenamieta, preto sa ani ústavný súd s touto časťou namietaného uznesenia najvyššieho súdu nezaoberal.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

Podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku dôvody podľa odseku 1 písm. a) až g) nemožno použiť, ak táto okolnosť bola tomu, kto podáva dovolanie, známa už v pôvodnom konaní a nenamietal ju najneskôr v konaní pred odvolacím súdom; to neplatí, ak dovolanie podáva minister spravodlivosti.

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolací súd na neverejnom zasadnutí uznesením, bez preskúmania veci, odmietne dovolanie, ak je zřejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371.

V súvislosti s preskúmaním rozhodnutí všeobecných súdov v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd vo svojej stabilizovanej judikatúre zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať,

či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.). Uvedené právne názory sa osobitne vzťahujú na preskúmavanie rozhodnutí všeobecných súdov v trestných veciach, a to aj s ohľadom na čl. 50 ods. 1 v spojení s čl. 142 ods. 1 ústavy, z ktorých možno vyvodiť, že len všeobecné súdy sú oprávnené rozhodovať o vine a treste za trestné činy a ústavný súd ich nemôže pri výkone tejto právomoci nahrádzať.

Vychádzajúc z uvedeného je v konaní o sťažnosti sťažovateľky primárnou úlohou ústavného súdu preskúmať, či najvyšší súd ako dovolací súd pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľky ústavne akceptovateľným spôsobom interpretoval a aplikoval príslušné ustanovenia a či právne názory vyjadrené v namietanom uznesení sú z ústavného hľadiska udržateľné a ospravedlňiteľné. Sťažovateľka vo svojom dovolaní proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 1 T 62/2005 zo 17. januára 2008 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 6 To 34/08 z 9. decembra 2008 uplatnila tieto dôvody dovolania:

- zásadné porušenie práva na obhajobu [§ 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku],
- rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom [§ 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku],
- rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku [§ 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku].

Z hľadiska sťažostnej argumentácie sťažovateľky a postavenia ústavného súdu ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti je v posudzovanej veci kľúčové posúdiť, či najvyšší súd postupoval ústavne konformným spôsobom, ak sa nezaoberal dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (z dôvodu, že ho v tomto prípade nemožno

použit'), t. j. s tvrdením sťažovateľky, že v konaní pred súdom prvého stupňa a v odvolacom konaní došlo k zásadnému porušeniu jej práva na obhajobu.

Právo obvineného na obhajobu má nielen zákonný rámec (vychádzajúci najmä, ale nielen z § 34 Trestného poriadku), ale aj ústavný rozmer, keďže požíva ústavnú ochranu zaručenú v čl. 50 ods. 3 ústavy a tiež aj ochranu zaručenú v čl. 6 ods. 3 písm. b), c) a d) dohovoru. Právo obvineného na obhajobu patrí medzi jeho najvýznamnejšie práva tak v prípravnom konaní, ako aj v konaní pred súdom a zaručuje sa v celom jeho priebehu. Ústavný súd už formuloval vo svojej doterajšej judikatúre právny názor, podľa ktorého právo na obhajobu podlieha všetkým pravidlám, ktoré sa uznávajú pri ochrane základných práv a slobôd, pričom jedným zo základných pravidiel je aj požiadavka nastolenia spravodlivej rovnováhy medzi verejnými záujmami, ktoré sú predmetom ústavnej ochrany a sú, resp. môžu byť v posudzovanom prípade v konflikte. V okolnostiach prípadu ide o riešenie konfliktu medzi verejným záujmom na odhalení a potrestaní páchatel'a trestného činu a tými verejnými záujmami, kvôli ktorým ústava priznáva právo na obhajobu (m. m. III. ÚS 41/01). Právo na obhajobu, ktoré je garantované už od momentu vznesenia obvinenia, sa v rozhodujúcom rozsahu uplatňuje pri rozhodovaní o vine a treste (m. m. I. ÚS 425/08), vo vzťahu ku ktorému sťažovateľka namietala prostredníctvom podaného dovolania jeho porušenie.

Právo obvineného na obhajobu nemožno v podmienkach materiálne chápaného právneho štátu redukovať na právo zvoliť si a mať obhajcu. Obsah tohto práva je podstatne širší a zahŕňa všetky právne relevantné postupy, ktorých cieľom je zbavenie či zmiernenie jeho viny a ktoré vychádzajú z práv obvineného (najmä § 34 Trestného poriadku) a z práv obhajcu (§ 44 Trestného poriadku). Právo na obhajobu takto zahŕňa aj právo obvineného uvádzať okolnosti, navrhovať, predkladať a obstarávať dôkazy, pričom tomuto právu obvineného koreluje povinnosť súdu v odôvodnení rozsudku uviesť, ako sa vyrovnal s obhajobou (§ 168 ods. 1 Trestného poriadku).

Z obsahu dovolania sťažovateľky vyplýva, že táto vyvodzuje porušenie svojho práva na obhajobu z toho, že krajský súd:

- neodstránil zásadné pochybnosti o čase skutku, v tomto smere nerešpektoval závery právoplatného rozhodnutia v priestupkovom konaní voči vodičovi P. R. a nevykonal sťažovateľkou v odvolaní a na verejnom zasadnutí odvolacieho súdu navrhnuté dôkazy,

- bral do úvahy a vyhodnocoval dôkazy iba v jej neprospech, zatiaľ čo na jej obhajobu a dôkazy vyvracajúce jej vinu nebral zreteľ [napr. podľa jej tvrdenia nesprávne vyhodnotenie negatívneho výsledku rekognície, v rámci ktorej nebola opoznaná, pričom jej závery následne (napriek tomu, že boli v prospech sťažovateľky) odvolací súd vyhodnotil opačne, čo malo mať vplyv na odsudzujúci rozsudok)],

- porušil jej právo na obhajobu a spravodlivý proces tým, že jej návrhy na dokazovanie prednesené na verejnom zasadnutí o odvolaní nezaprotokoloval, avšak napriek tomu ich zamietol ako nadbytočné a neuskutočniteľné, v dôsledku čoho je jeho rozhodnutie nepreskúmateľné.

Najvyšší súd ako dovolací súd vo vzťahu k tomuto uplatnenému dôvodu dovolania uviedol:

„Podľa § 371 ods. 3/ Tr. por. dôvody podľa odseku 1 písm. a) až g) nemožno použiť, ak táto okolnosť bola tomu, kto podáva dovolanie, známa už v pôvodnom konaní a nenamietal ju najneskôr v konaní pred odvolacím súdom; to neplatí, ak dovolanie podáva minister spravodlivosti.

Z obsahu odvolania obvinenej C. H. zo 7. apríla 2008, ktoré bolo doručené Okresnému súdu Prešov 17. apríla 2008 možno zistiť, že okolnosti, ktoré sú obsahom dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c) a g) Tr. por. v ňom nenamietala, hoci jej v čase pôvodného konania museli byť známe. V podanom odvolaní namietala výlučne len nejasnosť a neúplnosť skutkových zistení, a to, že sa súd prvého stupňa nevysporiadal so všetkými skutočnosťami významnými pre rozhodnutie v zmysle § 321 ods. 1 písm. b/ Tr. por. Nenamietala teda ani zásadné porušenie práva na obhajobu, ani nezákonné vykonanie dôkazov významných pre posúdenie jej viny.

Z tohto dôvodu uvedené dovolacie dôvody v podanom dovolaní v posudzovanej veci nemožno použiť, a preto sa nimi najvyšší súd ani nezaoberal.“

Po oboznámení sa s obsahom príslušnej časti odôvodnenia namietaného uznesenia dovolacieho súdu bolo úlohou ústavného súdu posúdiť jeho konformitu s obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľka v sťažnosti namietala.

Citovaná časť odôvodnenia namietaného uznesenia najvyššieho súdu by mohla byť kvalifikovaná ako ústavne akceptovateľná a udržateľná len vtedy, ak by korešpondovala s obsahom dovolania sťažovateľky v spojení s obsahom jej odvolania proti rozsudku súdu prvého stupňa a samotnému priebehu odvolacieho konania.

Ústavný súd pri preskúmaní odvolania sťažovateľky zo 7. apríla 2008 proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 1 T 62/05 zo 17. januára 2008 zistil, že sťažovateľka v ňom popri námietke nejasnosti a neúplnosti skutkových zistení okresného súdu tiež namietala, že súd prvého stupňa sa nevysporiadal so všetkými rozhodnými skutočnosťami (tak, ako to uviedol aj najvyšší súd, pozn.), ale zároveň v ňom uviedla aj návrhy na doplnenie (opakovanie) dokazovania s cieľom následného spravodlivého rozhodnutia vo veci. Z uvedeného potom vyplýva, že sťažovateľka aj napriek absencii výslovného tvrdenia o porušení svojho práva na obhajobu v prvostupňovom konaní, v odvolacom konaní procesne relevantným spôsobom realizovala svoje právo na obhajobu, ku ktorého zásadnému porušeniu malo dôjsť neodstránením podstatných rozporov v skutkových zisteniach prvostupňového súdu. Následne sťažovateľka vo svojom dovolaní z už v odvolaní tvrdených podstatných rozporov vo vykonaných dôkazoch a výsledkoch ich hodnotenia ústiacich do záveru o jej vine vyvodila naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Rovnako zo spisovej dokumentácie zjavne vyplýva, že časť dovolacích námietok sťažovateľky týkajúcich sa (zásadného) porušenia jej práva na obhajobu sa vzťahuje na postup krajského súdu ako odvolacieho súdu, ktorému vytýka procesný postup na verejnom zasadnutí, v rámci ktorého odmietol vykonať sťažovateľkou navrhované dôkazy ako nadbytočné, pričom ani na verejnom zasadnutí a ani v odôvodnení svojho rozsudku jej nedal presvedčivú odpoveď, ktorá by ústavne akceptovateľným spôsobom

odôvodnila tento jeho postup. Odvolaciemu súdu sťažovateľka v dovolaní vytykala aj to, že svoj odsudzujúci rozsudok založil na nepresvedčivých dôkazoch, naopak, dôkazy svedčiace v jej prospech (rekognícia, úradný záznam, rozhodnutie o priestupku) nezohľadnil, čo rovnako subsumovala pod porušenie jej práva na obhajobu. Túto časť svojej argumentácie sťažovateľka logicky nemohla použiť skôr ako v dovolaní, pretože ňou namieta zásadné porušenie práva na obhajobu práve postupom krajského súdu na verejnom zasadnutí, ako aj jeho rozsudkom z 9. decembra 2008. Z uvedeného vyplýva, že prvú príležitosť na uplatnenie tejto námietky mala sťažovateľka až v rámci svojej argumentácie uplatnenej v dovolaní v spojení s namietaným zásadným porušením svojho práva na obhajobu, t. j. v rámci svojho tvrdenia obsiahnutého v dovolaní, podľa ktorého v jej prípade je naplnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd zastáva názor, že dovolací súd postupoval zjavne formalisticky pri formulovaní svojho záveru, že vo veci sťažovateľky dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nemožno použiť. Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd uplatnil vo veci reštriktívny výklad príslušných ustanovení Trestného poriadku týkajúcich sa dôvodov dovolania a ich použiteľnosti, a nenaplnil tak svoju ústavnú povinnosť poskytnúť sťažovateľke požadovanú súdnu ochranu. Ak je totiž dovolanie zakotvené v systéme mimoriadnych opravných prostriedkov v Trestnom poriadku, je ústavnou povinnosťou najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho postupovať pri rozhodovaní o ňom ústavne konformným spôsobom (čl. 152 ods. 4 ústavy). Normy podústavného práva týkajúce sa dôvodov dovolania nesmú byť totiž aplikované na základe reštriktívneho výkladu tak, že sa dovolanie formalisticky odmietne aj napriek tomu, že sťažovateľka v dovolaní uvádza v rámci tvrdeného zásadného porušenia práva na obhajobu obdobné skutočnosti, ktoré uvádzala už v rámci odvolacích dôvodov, a navyše uvádza okolnosti, z ktorých vyvodzuje zásadné porušenie práva na obhajobu samotným odvolacím súdom. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoj právny názor uplatnený v jeho doterajšej judikatúre, podľa ktorého ako ústavne nesúladné (porušujúce základné práva) hodnotí aj také rozhodnutia všeobecných súdov, ktorými boli normy podústavného práva interpretované v rozpore s princípmi spravodlivosti v dôsledku napr. prílišného

formalizmu [m. m. IV. ÚS 192/08, obdobne pozri porovnaj aj právne názory Ústavného súdu Českej republiky (napr. III. ÚS 150/99)].

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že namietané uznesenie najvyššieho súdu v časti týkajúcej sa interpretácie a následnej aplikácie § 371 ods. 3 Trestného poriadku (v súčasne platnom a účinnom znení ide o § 371 ods. 4 Trestného poriadku, pozn.), vo vzťahu k sťažovateľkou uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nie je z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné.

Ak za okolností vyplývajúcich zo spisovej dokumentácie najvyšší súd namietaným uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol na základe právneho záveru, že v jej veci je nepoužiteľný dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, porušil podľa názoru ústavného súdu jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

III.

V zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy a podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

V zmysle čl. 127 ods. 2 tretej vety ústavy a podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol o tom, že uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Tdo 25/2010 z 27. septembra 2010 bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo potrebné zároveň v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodnúť o jeho zrušení a v záujme efektívnej ochrany práv sťažovateľky aj vrátiť vec v zmysle § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku

nálezu). Po zrušení namietaného uznesenia a vrátení veci na ďalšie konanie bude najvyšší súd povinný opätovne rozhodnúť o dovolaní sťažovateľky, pričom bude viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v časti II tohto nálezu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastupovania v konaní pred ústavným súdom advokátkou JUDr. A. K., K. Ústavný súd pri rozhodovaní o úhrade trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2011, ktorá bola 763 €, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2012. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 127,16 €, t. j. spolu 254,32 €, čo spolu s režijným paušálom dvakrát po 7,63 (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 269,58 €. Priznanú úhradu trov konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky [(§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) bod 3 výroku tohto nálezu].

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júla 2013